

Veli-Pekka Sevón
27.9.2014

Veli-Pekka Sevónin Terijoki-juhlassa
pitämä esitelmä Teri-säätiön historiasta
ja nykypäivästä.

HYVÄT TERJOKKOISET! ARVOISA JUHLAVÄKI!

Monien luovutetun Karjalan pitäjien perinteitä pitää yllä samanniminen tai pitäjän nimeä mukaileva säätiö. Karjalan Liiton jäseninä tällaisia säätiöitä on 25 ja lisäksi on eräitä luovutetun alueen pitäjäsäätiöitä, jotka eivät ole jostain syystä Karjalan Liiton jäsenenä. Kaiken kaikkiaan tänä päivänä toimii siis arviolta ehkä reilut 30 säätiötä, jotka edelleen pitävät huolta Karjalan lakkautettujen kuntien omaisuudesta ja vaalivat niiden muistoa.

Lähes kaikki luovutetun alueen pitäjäsäätiöt perustettiin 1940-luvun lopulla ja siten ne ovat näinä päivinä tulossa 65 vuoden ikään. Yksi näistä juhlivista karjalaisista pitäjäsäätiöistä on 1949 perustettu Teri-säätiö.

Teri-säätiön historian yhtenä ensimmäisistä merkkipaaluista voidaan pitää sitä, kun Terijoen kunnan hoitokunnan puheenjohtaja Emil Nikkanen 30.6.1948 allekirjoittamansa säädökirjan mukaisesti pyysi oikeusministeriöltä lupaa saada perustaa Teri-säätiö niminen säätiö. Samalla hän anoi myös vahvistusta Terijoen kunnan hoitokunnan hyväksymille säätiön säännöille.

Oikeusministeriölle lähetetty säädökirjan teksti alkoi näin:

”Vaaliakseen entisen Terijoen kunnan asukkaiden ja heidän jälkeläistensä keskuudessa karjalaisista yhteishenkeä sekä tukeakseen heidän henkisiä ja taloudellisia pyrintöjään, perustaa täten entisen Terijoen kunnan hoitokunta Teri-säätiön ja luovuttaa sitä varten kunnan hoitokunnan lopettamisen jälkeen jäljelle jäävät kunnan varat 4.886.403 markkaa.” ja ”Lahjoitusrahastot, jotka kunnan kirjanpidon mukaan tekevät 78.613 markkaa, kunnan perustamat rahastot 53.705 markkaa, Suomen valtion vuoden 1918 obligaatioita 45.000 markkaa, Suomen valtion vuoden 1943 lainaa 200.000 markkaa, Suomen valtion vuoden 1944 lainaa 1.000.000 markkaa, I korvauslain II ryhmän obligaatioita 504.000 markkaa ja Karjalan Työlaitoksen 1,5 hoitopaikan osuus 200.000 markkaa, yhteensä 6.967.721 markkaa”.

Oikeusministeriö hyväksyi ministeri Tauno Suontaustan allekirjoituksella Terijoen kunnan hoitokunnan esityksen 20.1.1949 sillä varauksella ” *että, jos entisen Terijoen kunnan hoitokunnan lopettamisen jälkeen ilmenee vielä maksamattomia entiselle Terijoen kunnalle kuuluvia laskuja tai muita suorituksia, joista Terijoen kunnan hoitokunta on vastuussa, on säätiön edellä mainituista kunnan jäljelle jääneistä varoista ne suoritettava*”.

Säätiö aloitti toimintansa vuoden 1949 lopulla ja kunnan hoitokunnan säätiön peruspääomaksi luovuttamien varojen lisäksi vasta perustettu säätiö sai vastaanottaa lahjoituksina sekä käteistä että arvopapereita lukuisilta yksityishenkilöiltä ja myös seuraavilta yhteisöiltä:

- Terijoen Maatalouskerhoyhdistys
- Ollilan Vapaaehtoinen Palokunta
- Terijoen Tarkastusyhdistys
- Terijoen Maamiesseura
- Kuokkalan rukoushuone
- Terijoen Kirkkokuoro
- Terijoen Seurakunta
- Terijoen Sähköosakeyhtiö
- Terijoen Merikylpylä osakeyhtiö
- Haapalan Koneosuuskunta
- Kuokkalan Maidonmyyntiosuuskunta
- Pellervon Tiehoitokunta
- Mannerheimin liiton Terijoen osasto
- Terijoen Keskikylän ompeluseura
- Terijoen Tuote osakeyhtiö
- Terijoen Kiisto ry
- Terijoen Koneosuuskunta
- Terijoen Matkailuyhdistys ja
- Haapala nro 1 kyläyhdistys.

Teri-säätiön alkuperäisen säädekirjan mukaan ”*säätiön tarkoituksena on tukea ja edistää entisen Terijoen kunnan asukkaiden ja heidän jälkeläistensä henkisiä, sosiaalisia ja taloudellisia pyrintöjä*”.

Tarkoitustaan säätiö toteuttaa säädekirjansa mukaisesti ”*jakamalla avustuksia ja apurahoja henkilöille, jotka vuonna 1940 olivat tai joiden olisi pitänyt olla henkikirjoitettuna Terijoen kunnassa sekä heidän jälkeläisilleen sekä sellaisia tarkoituksia varten, joita säätiön säännöt edellyttävät*”.

Alkuaikoina säätiön toimintaa väritti hyvin pitkään opintoihin tarkoitettujen apurahojen ja erilaisten muiden avustusten jakaminen terijokelaisille tai heidän jälkeläisilleen. Säätiö vastasi perustamisestaan lähtien Terijoki-juhlan järjestelyistä, tehtävän se peri lakkautetun kunnan hoitokunnalta. Ensimmäiset Terijoki-juhlathan järjestettiin Järvenpäässä jo välirauhan kesänä vuonna 1940.

Muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana opiskeluun tarkoitettujen apurahojen ja varsinkin sosiaalisten perustein myönnettyjen avustusten jakaminen on loppunut kokonaan yhteiskunnan vaurastumisen ja tukijärjestelmien kehittymisen myötä. Avustusten ja apurahojen jakamisen sijaan säätiö on keskittynyt mitä moninaisimman terijokelaistoiminnan tukemiseen, näistä näkyvin on eittämättä vuosittainen Terijoki-juhla.

Säätiö on ollut perustamansa Terijoki-työryhmän kautta rahoittanut teille, hyvä juhlavieraat, toivottavasti tutuksi tulleita, osin jo perinteeksi muodostuneita tapahtuma, kuten ”Talvitapahtuma” ja ”Päivälliset Terijoen seurahuoneen tapaan”.

Säätiö on alusta lähtien ollut mukana julkaisutoiminnassa ja sen tukemisessa. Säätiö saattoi loppuun Terijoen kunnan hoitokunnan aloittaman ”Terijoki – Kuvia ja kuvauksia entisestä kotipitäjästä” teoksen julkaisemisen. Teos näki päivän valon vuonna 1951. Vuonna 1976 säätiö julkaisi Terijoki- kuvakirjan ja oli aloitteellinen vuonna 1982 ilmestyneessä Entinen Terijoki – kylämuistoja kirjan julkaisemisessa. Vuonna 2011 säätiö julkaisi kirjan nimeltä ”Terijokelaisista järvenpääläisiksi”, jonka perustui Heli Kyllösen pro gradu –tutkielmaan. Näiden kirjojen lisäksi säätiö on rahallisesti tukenut terijokelaisten sukujen tekemien sukukirjojen ja muiden Terijokeen tai yleisemmin Karjalankannakseen liittyvien kirjojen julkaisua.

Osoituksena siitä, että säätiö on ajan hermolla, on se, että säätiö on hankkinut omistukseensa verkko-osoitteen terijoki.fi ja on siten internetissä tarjoamassa Terijoki-tietoutta ajasta ja paikasta riippumatta kaikille, osin jopa ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja venäjäksi.

Yhtenä mainitsemisen arvoisista säätiön aikaansaannoksista on ollut Terijoki-viirin toteuttaminen. Säätiön hallituksen aloitteesta taiteilija Heikki Toivola suunnitteli viirin, jonka keskuskuviona oleva vaakuna on sittemmin vakiinnuttanut asemansa Terijoen kunnanvaakunana,

sellaistahan Terijoella ei ennen sotaa ollut. Tämän vaakunan löytää niin Karjala-talon juhlasalista kuin Kuntatalon vaakunakujalta muiden vertaisensa joukosta.

Yhtenä ehkä tärkeimpänä on mainittava säätiön mukana olo Terijoella sodan jälkeen tehdyssä kotiseututyössä. Terijoen suomalaisaikaiset hautausmaat: Vanha sekä uusi hautausmaa Kivennavantien varrella ja Kuokkalan Tulokkaan hautausmaa lähellä Rajajoen rantaa ovat saaneet muistomerkit kertomaan jälkipolville näistä alueista ja niiden merkityksestä meille. Ehkä muistomerkkihankkeista merkittävin on kuitenkin ollut Sankarivainajien muistomerkin pystyttäminen keskelle nykyistä Zelenogorskia, sodanaikaisen suomalaisen sankarihautausmaan paikalle Terijoen kirkkopuistoon.

Säätiö oli mukana asiantuntijana Terijoen luterilaisen kirkon saattamisessa uudelleen alkuperäiseen tarkoitukseensa mahdollisimman alkuperäisessä asussaan, vastuu hankkeen toteutuksesta oli Järvenpään evankelisluterilaisella seurakunnalla ja Hämeenlinnan rovastikunnan seurakunnilla.

Säätiö on rahallisesti tukenut useita karjalaisten yhteisiä hankkeita, joista mainittakoon vain meneillään oleva Karjalan Liiton Evakkoäiti-muistomerkkihankke. Lisäksi säätiö on lähinnä heimoaatteellisista syistä mukana osakkeenomistajana Karjala-talon omistamassa Kiinteistöosaakeyhtiö Karjalaisten Heimotalossa ja Karjala-lehteä julkaisevassa Karjala-lehti oy:ssä.

Moni ihminen on tehnyt pitkän päivätyön säätiön eri tehtävissä. Esimerkkinä mainittakoon se, että säätiön hallituksen nykyinen puheenjohtaja on vasta kolmas säätiön 65-vuotisessa historiassa. Pitkäaikaisista säätiön toimihenkilöistä mainittakoon erikseen säätiön hallintoneuvoston kunniapuheenjohtaja Erkki Nikkanen ja säätiön hallituksen kunniapuheenjohtaja Jaakko Mäkelä.

Säätiö uskoo toimintansa jatkumiseen, siitä osoituksena olkoon se, että säätiö uusi tänä vuonna sääntönsä paremmin tämän päivän vaatimuksia vastaavaksi, säätiön alkuperäistä tarkoitusta kuitenkaan muuttamatta.

HYVÄT KUULIJAT!

Teille monelle on tuttu se asia, että karjalaisia pitäjäsäätiöitä sodan jälkeen perustettaessa ei säätiötä saanut nimetä menetetyn kotipaikan

mukaan, vaan säätiölle piti antaa jokin mahdollisimman neutraali nimi. Siksi lakkautetun Terijoen kunnan hoitokunnan perustamasta säätiöstä ei tullut Terijoki-säätiötä, vaan Teri-säätiö. Kun säätiön hallitus valmisteli viime vuoden aikana sääntöjensä uudistamista, se keskusteli myös säätiön nimen muuttamisesta sellaiseksi, jollainen se ehkä olisi ollut, jos säätiön nimeämistä ei olisi rajoitettu. Nimeä ei kuitenkaan muutettu, tällä nimellä, Teri-säätiö, on pärjätty ja se on hyvä. Kuten vanha kansa sen sanoo ”*ei nimi miestä pahenna, ellei mies nimeään*”.

ARVOISAT KUULIJAT!

Uskon, että Teri-säätiöllä on edelleen tehtävää ja paljon annettavaa vaaliessaan entisen Terijoen kunnan asukkaiden ja heidän jälkeläistensä keskuudessa karjalaista yhteishenkeä.

Säätiön peruspääomaksi vuonna 1949 määrätty 6 miljoonaa markkaa vastaa tänä päivänä ostovoimaltaan noin 265.000 euroa ja se on lähellä säätiön sijoitusten viime tilinpäätöksen mukaista markkina-arvoa.

Terijoen kunnan jäljelle jäänyt omaisuus on edelleen pääosin tallessa ja se on terijokelaisten sekä heidän jälkeläistensä hallussa. Se on lähes kokonaisuudessaan sijoitettu mahdollisimman varmasti pohjoismaisiin pörssiosakkeisiin ja rahastoihin. Voimme ylpeänä siis todeta, että 65 vuotta Terijoen kunnan lakkauttamisen jälkeen, sen jäljelle jääneellä omaisuudella on mahdollista vaalia menetetyn kotiseudun muistoa ja tukea sen tunnetuksi tekemistä. Olkaamme siitä mahdollisuudesta kiitollisia menneille sukupolville!

LOPUKSI HYVÄT KUULIJAT!

Kaikesta tehdystä huolimatta terijokelaisuuden parhaita käyntikortteja Tuusulan ja Järvenpään seuduilla ovat olleet tänne asettuneet terijokiset evakot. He ovat tehneet Terijokea tunnetuksi, he ovat omalla toiminnallaan muodostaneet kuvaa sen arvoista, ihmisistä ja elämäntavoista, - kuten monet tässä tilaisuudessa läsnä olevat. He ovat antaneet paikallisille monia muistoja, kuten myöhemmin kuulemme puheenvuoron käyttävältä Juhani Kolehmaiselta.

Nyt järjestettävä Terijoki-juhla on järjestyksessään 75. ja kuluva vuosi on siis Teri-säätiön toiminnan 65. vuosi. Näissä merkeissä toivotan Teille edustamani Teri-Säätiön puolesta mitä parhaita juhlahetkeä!